

NARKOTIKŲ LEGALIZAVIMAS NEPAŽABOS SĄMONĖS PRIEVARTAVIMO

Krisas Ljukas (Chris Luke), Greitosios pagalbos konsultantas Korko universiteto ligoninėje ir Mersio universiteto ligoninėje (Airijos Respublika). Versta iš *Legalising drugs will not curb violence to the psyche*. Irish Independent, 2008 m. liepos 18 d.

Lietuvos blaivybės fondas, 2010 m.

Nuotrauka Lorenzo Lorio (Lawrence Lawry)/Mokslinių nuotraukų biblioteka.

Lobistai, reikalaujantys narkotikų dekriminalizavimo, pernelyg pabrėžia gaujų smurtą. Bet nekreipia dėmesio į vartojančiųjų narkotikus mirtis ir sveikatos blogėjimą.

Tikras narkotikų siaubas kyla ne iš juos pardavinėjančių gaujų, o iš jų poveikio vartotojams, - rašo **Krisas Ljukas**.

NUOSTABIAI šelmiška Mei Vest (Mae West) taikliai apibūdino amžinąją dilemą, susijusią su nelegaliu svaiginimusi, sakydama: „Klysti yra žmogiška, bet jautiesi dieviškai!“. Ir, žinoma, tai yra tiesa – beje, beveik visų pripažįstama, - kad žmonės mėgsta gydytis patys, siekti užmaršumo ir atitolti nuo „niūrių būties nemalonumų“ kokia nors prieinama sąmonę keičiančią medžiaga – ar tai būtų XXI amžiaus psichotropinė priemonė ar senoviškas žolių mišinys.

Atrodo, kad ir ginčas, įsiliepsnojęs tarp tų, kurie nerimauja dėl šių kvaišalų poveikio žmonijai, ir tų, kurie juos laiko dieviškomis nuskausminančiomis, migdančiomis ir tonizuojančiomis priemonėmis, yra amžinas.

Dabartinio piktnaudžiavimo psichiką veikiančiomis medžiagomis problema daugiausiai yra susijusi su tokio piktnaudžiavimo absoliučiu paplitimu ir nenatūralia geografija. Tai gali būti siejama su pasauline prekyba, kuri suklestėjo XVII amžiuje, ir moderniąja chemija, kurios pasiekimai iki XIX a. vidurio sudarė sąlygas gaminti miltelius ir skysčius iš organinių medžiagų. O pasiturintiems europiečiams ir amerikiečiams tapo patogų vartoti šiuos gaminius ir jų pasiūla įvairiomis formomis (ryjamų preparatų, rūkalų ir injekcijų pavidalu) buvo gausi. Viktorijos laikais prasidėjęs motorizuotos pasaulinės prekybos plėtros tempų greitėjimas ir supaprastintų vaistų komplektų plitimas reiškė, kad visų rūšių chemikalai yra reguliariai transportuojami kontrabanda tūkstančius mylių nuo jų šaltinio ir yra visur lengvai prieinami už mažą sumą.

Neteisėta prekyba narkotikais yra, be abejonės, labiausiai globalizuota. Nelaimei, ši didžiulė komercinė „narkotikų baronų“ sėkmė (ir kartais labai vargingai gyvenančių narkotikų augintojų balansavimas tarp gyvybės ir mirties) sukėlė globalią piktnaudžiavimo narkotikais pandemiją su labai problematiškais pasekmėmis.

Didesne dalimi ši tendencija turėtų būti aptariama pro nusikaltimų kontrolės ir gydymo nuo narkomanijos prizmę, tad gausūs komentatoriai – kaip, pavyzdžiui, Dr. Paulius O'Mehonis (Paul O'Mahony), neseniai pasisakęs šio žurnalo puslapiuose, - dabar siūlo „dekriminalizavimą“ šiai problemai išspręsti. Jų pagrindinis teiginys yra toks: svarbiausias problemas, susijusias su piktnaudžiavimu medžiagomis, sukelia smurtaujančios prekeivių narkotikais gaujos, o legalizavimas išstumtų iš pasiūlos šiuos grėsmingus tarpininkus.

Deja, aš manau, kad tai yra nepaprastai naivus ir visiškai neteisingas dalyko suvokimas. Kaip gydytojas, daugelį metų susidurdavęs su plataus masto piktnaudžiavimu psichiką veikiančiomis medžiagomis (dirbdamas apleistos senamiesčio dalies ligoninių greitosios pagalbos skyriuose Dubline, Edinburge, Liverpulyje ir šiuo metu – Korko), aš esu įsitikinęs,

kad narkotikų „legalumo“ klausimas yra labai mažai tesusijęs su narkotikų pavojais visuomenei apskritai, įskaitant žmonių sveikatą. Kalbant paprastai, vartotojų nusikalstamumas beveik niekad nesukelia problemų. Aš domiuosi piktnaudžiavimo medžiagomis nulemtomis mirtimis, sveikatos blogėjimu bei bendruomenių irimu ir dėl to vykstančiu greitosios pagalbos skyriaus priverstiniu atsitraukimu nuo savo svarbiausios paskirties.

Atsakydamas į neseniai laikraštyje *The Irish Times* pateiktą Finteno O'Tūl (Fintan O'Toole) teiginį, kad „nesama svaraus pagrindo manyti, jog paklausa šiuo metu faktiškai yra didesnė... negu prieš šimtmetį“, aš norėčiau nurodyti, kad neskiriama jokie finansavimo sveikatos apsaugos „priekinės linijos“ darbo krūvio tyrimams. Tad jam belieka pasikliauti mano žodžiais: nors poreikis kvaišalams, laikui bėgant, gal ir mažai tepasikeitė, jie šiandieninėje Airijoje sukelia daug didesnę nerimą negu, sakykim, pokario laikotarpiu dėl su jais susijusių problemų sudėtingumo ir darbų, reikalingų joms įveikti, gausos, neskaitant egzistuojančios tabako ir alkoholio naštos.

Nelegalių narkotikų „legalizavimas“, „rafinavimas“ ir „kontroliavimas“ yra, atvirai kalbant, juokingi šiandieninėje vengiančioje rizikos visuomenėje. Bet narkotikų vartotojai (įskaitant vartojančius alkoholį ir tabaką) yra linę į veidmainiavimą ir savęs apgaudinėjimą, kai jie elgiasi pagal savo nerašytus įstatymus.

Iš tikrųjų žmonėms dabar yra nebepriimtina net minimaliausia rizika, susijusi su oficialiai egzistuojančiais legaliais ir kruopščiai išvalytais vaistais (liūdnei pagarsėjęs yra talidomidas, bet faktiškai visi vaistai sukelia atsitiktinio tragiško šalutinio poveikio riziką) ir pacientai atkakliai bylinėjasi net po retų ir neprognozuojamų komplikacijų, sukeltų jiems skirtų vaistų.

Tai besąlygiškai turėtų būti taikoma (hipotetiškai) ir legalizuotų „stipriųjų („sunkiųjų“) narkotikų, pavyzdžiui, kokaino ir heroino, - ir net kanapių – vartotojams, nes natūralus (t.y. „grynas“) šių medžiagų poveikis visuomet būna neprognozuojamai katastrofiškas kai kuriems žmonėms ir neišvengiamai pragaištingas visuomenei, kadangi disforijos (nuotaikos ar savijautos sutrikimas – red. pastaba) ar ekstazės apimti žmonės bendrauja su savo pavojinga aplinka, taip pat su kitais žmonėmis, kurie dažnai gali būti mažiau palankūs narkotikus vartojantiems piliečiams. Be to, vien faktas, kad prekė yra legali, nereiškia, kad ja nesidomi nusikaltėlių gaujos: prisiminkime benzina, tabaką ir alkoholį ir pagaliau tiesiog krašto šiaurę.

Palikus nuošalyje išorinius narkotikų „dekriminalizavimo“ motyvus, yra labai svarbu, kad žmonės suvoktų svarbiausią piktnaudžiavimo narkotikais realybę: ši baisi ir gilėjanti globali prievartavimo epidemija – ar Britanijos bei Airijos didmiesčiuose, ar Karibų jūros baseino šalių viešbučiuose – pirmiausiai yra lemiamą alkoholio, kanapių ir kokaino poveikio žmogaus sąmonei, o ne narkotikų nelegalumo.

Narkotikai (įskaitant gėrimus) išveda iš proto. Tai reiškia, kad vartojantys juos greitai degraduoja ar jau yra degradavę ir šis degradavimas sukelia tiesiogines siaubingas pasekmes supantiems juos žmonėms. Deja, „draudimų priešininkai“ sąmoningai pamiršta, kad narkotikai, kurie šiandien yra draudžiami (pavyzdžiui, kokainas, kanapės ar opijus), kažkada nebuvo uždrausti, o pasekmės buvo žiaurios ir pasibaisėtinos. Aš labiausiai baiminuosi dėl to, kad šio fakto ignoravimas atrodo esąs neįveikiamas.